

Órán megoldandó feladatok, Fizika 1.

1. Egy követ $h = 125\text{m}$ magasról kezdősebesség nélkül leejtünk. Ezután 1 másodperccel utána dobunk egy másik követ függőlegesen lefelé irányuló v_0 kezdősebességgel. Mekkora legyen v_0 , hogy pontosan egyszerre érjenek földet? (Megoldás: $11,25\text{ m/s}$)

2. Vízszintes szállítószalagról a szén egy 5m -rel mélyebben, vízszintes irányban 3m távolságra álló csillébe hullik. Mekkora a szalag sebessége? Milyen pályán mozog a test? (d. 3 m/s)

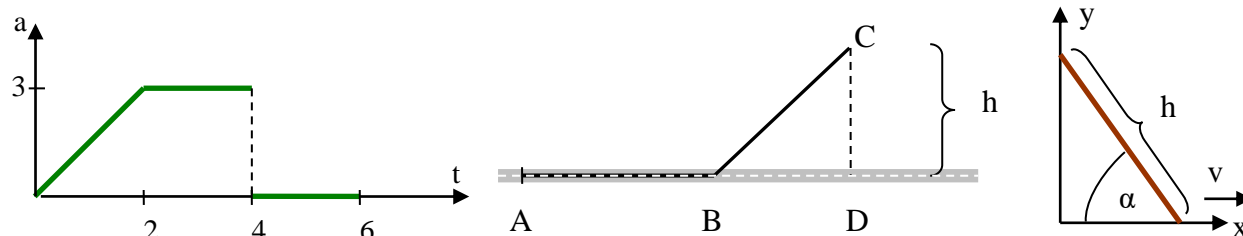
3. Egy testet egy 15m magas toronyból 20m/s nagyságú, a vízszintessel 30° -os szöget bezáró, ferdén lefelé mutató kezdősebességgel eldobunk. Mennyi idő múlva ér földet a test és a torony tővétől milyen távol? (1s, $17,32\text{m}$)

4. Egy testet 25m/s nagyságú, a vízszintessel 60° -os szöget bezáró kezdősebességgel elhajítunk. Mikor ér pályája tetőpontjára? Hol és mikor ér újra földet a test? ($t_1=2,165\text{ s}$, $x=54,12\text{m}$)

5. A vízszinteshez képest milyen szögben kell eldobnunk egy pontszerű testet, hogy a lehető legmesszebb essen le. (A közegellenállást elhanyagoljuk.) (d.)

6. Két hegyi falu közötti autóbuszjáraton a buszok átlagsebessége egyik irányban 30 km/óra , a másik irányban 60 km/óra . Mekkora az átlagsebesség egy teljes fordulót figyelembe véve? Mi lenne akkor az átlagsebesség, ha a busz egy órán át menne 30 , egy órán át pedig 60km/h sebességgel?

7. Egy test egydimenziós mozgást végez, a gyorsulás-idő függvény az ábrán látható, $v_0=0$. Rajzoljuk fel vázlatosan a sebesség-idő grafikont. Mekkora az átlagsebesség? ($5,33\text{ m/s}$)

8*. Egy motorkerékpáros az ábra szerinti A pontból a C pontba kíván eljutni. Sebessége az úton (A és D között) $v_1 = 50\text{ km/h}$, a mezőn $v_2=25\text{ km/h}$. Melyik B pontnál kell letérnie a műútról, hogy A-ból C-be a legrövidebb idő alatt érjen? (Legyen x az A és a B távolsága, $d=4\text{ km}$ pedig az A és a D távolsága, $h=3\text{ km}$) (x= $2,268\text{ km}$)

9*. A falhoz támasztott $h=5\text{m}$ hosszú létra talajon lévő pontját $v=3\text{m/s}$ sebességgel elcsúsztatjuk. A létra vízszintessel bezárt szöge a $t=0$ időpontban $\alpha=60^\circ$. Mekkora a falnál lévő pont sebessége $0,5\text{s}$ múlva? (d. 4 m/s)

10*. Két országút merőlegesen keresztezi egymást. Az egyikén 60 km/h , a másikon 40 km/h sebességgel halad egy-egy autó a kereszteződés felé. Amikor a gyorsabb autó távolsága a kereszteződéstől 200 m , akkor a másiké 500 m . Mikor kerül legközelebb egymáshoz a két jármű, és mekkora a minimális távolság? (d. $22,15\text{ s}$, 305 m)

11. Ugyanazon kör alakú versenypályán ugyanonnan indul két játékautó egyenletes sebességgel, de a gyorsabb 1s -mal hamarabb. A lassabb indulása után 2s -mal vannak először a kör átellenes pontján, 6s -mal utána pedig a gyorsabb lekörözi a lassabbat. Mekkora a szögsebességek? Ha $10/\pi\text{ m}$ a pálya sugara, mekkora a sebességek? ($2,5$ és 5 m/s)

12. Egy pont egy 10m sugarú körön nyugalomból indulva 2 m/s^2 tangenciális gyorsulással egyenletesen változó mozgást végez. Mekkora a pont sebessége, gyorsulása, szögsebessége és szöggyorsulása 10s -mal az indulás után? Mennyi utat tett meg eddig a pont? ($v=20\text{m/s}$,

$$a=40,05\text{m/s}^2, \omega = 2 \cdot \frac{1}{s}, \beta = 0,2 \cdot \frac{1}{s^2}, s=100\text{m})$$

13. Motorkerékpáros $r = 20\text{ m}$ sugarú körpályán kezdősebesség nélkül indulva egyenletes gyorsul $t_1 = 4\text{ s}$ -ig. Ezalatt $s_1 = 9,6\text{ m}$ utat tesz meg. Mekkora a gyorsulása a t_1 pillanatban? ($1,66\text{ m/s}^2$)

14. Egy hajó $v_h=20\text{km/h}$ sebességgel halad kelet felé. A raktérben egy patkány a hajóhoz képest északkeleti irányban szalad $v_p=15\text{km/h}$ sebességgel. Mekkora a patkány sebessége a Földhöz képest és milyen szöget zár be a keleti iránytal? ($32,39\text{km/h}$, $19,1^\circ$)

15. Az 1 kg tömegű anyagi pont koordinátái az időnek a következő függvényei

$$x = 2t^2 + 3t, \quad y = t^2 + 2, \quad z = 2t + 1.$$

- a) Határozza meg a tömegpont sebességét és gyorsulását, mint az idő függvényét!
 b) Adja meg a tömegpontra ható erő teljesítményét, mint az idő függvényét!
 c) Mennyi munkát végez a tömegpontra ható erő, míg a $P_1(0; 2; 1)$ pontból a $P_2(5; 3; 3)$ pontba jut? (d. $w=22J$) (A feladatban szereplő mennyiségek SI egységekben vannak megadva.)

16. Hányszor nagyobb a két proton között fellépő elektromos taszítóerő a gravitációs vonzóerőnél? A proton tömege $1,7 \cdot 10^{-27}$ kg, töltése $1,6 \cdot 10^{-19}$ C, a gravitációs állandó $6,7 \cdot 10^{-11}$ m³/kgs² ($1,2 \cdot 10^{36}$)

17. Egy négyzet csúcaiban azonos Q töltésű pontszerű testek vannak. Mekkora a négyzet középpontjában elhelyezkedő ötödik részecske töltése, ha a rendszer egyensúlyban van? ($-0,957Q$)

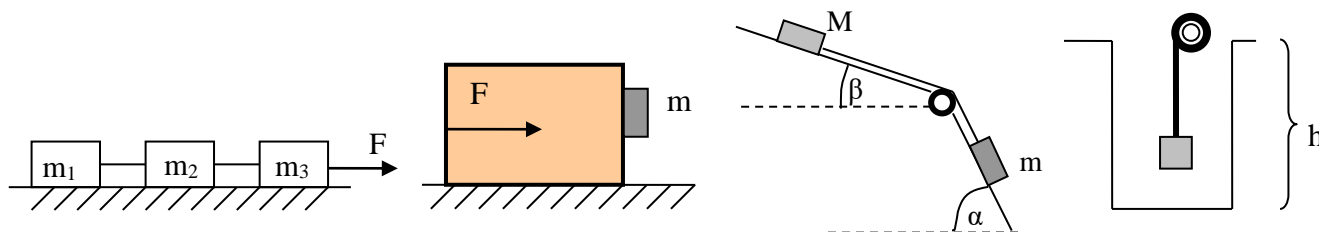
18. Egyenlő szárú háromszög alapja 10cm, magassága 12 cm. Az alap végpontjaiban $0,5 \mu\text{C}$ -os töltések ülnek. Mekkora erő hat a harmadik csúcsba helyezett $0,1 \mu\text{C}$ töltésű pontra? ($0,049 \text{ N}$)

19. A 9 m/s sebességgel elütött korong a jégen 36 m út megtétele után áll meg. Mekkora a súrlódási együttható a korong és a jég között? (d. $0,1125$)

20. Az ábra szerint összekapcsolt $m_1=3\text{kg}$, $m_2=5\text{kg}$, $m_3=2\text{kg}$ tömegű testeket $F=40\text{N}$ erő gyorsítja. Mekkora lesz a közös gyorsulás, és mekkora erők hatnak a kötelekben, ha nincs súrlódás, ill. ha a súrlódási együttható $\mu = 0,2$? (4 és 2 m/s^2 , 12N és 32N)

21. Egy $M=10\text{kg}$ tömegű, téglatest alakú ládát leteszünk a padlóra, függőleges oldalára helyezünk egy $m=2\text{kg}$ tömegű kis dobozt. A doboz és a láda között mind a csúszási, mind a tapadási súrlódási együttható $\mu_1 = 0,2$, a láda és a padló között pedig mindkettő $\mu_2 = 0,5$. (legyen $g=10\text{m/s}^2$)

- a) Legalább mekkora legyen a láda gyorsulása, hogy a doboz ne essen le? (50m/s^2)
 b) Mekkora vízszintes F erővel kell ehhez a ládára hatni? (660N)

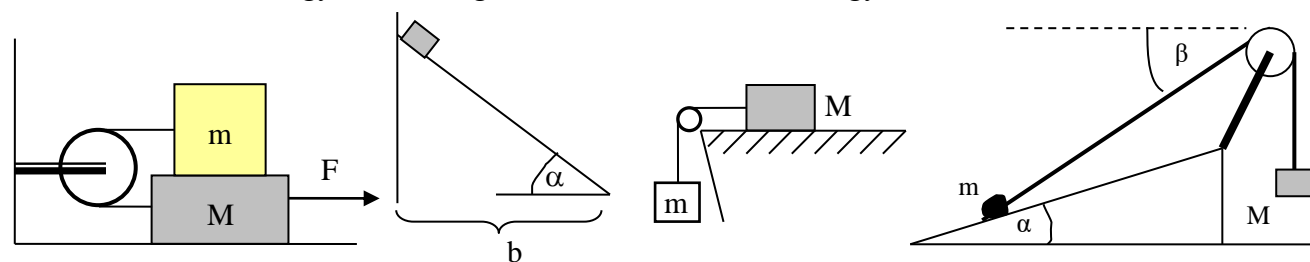

22. Az ábrán az alsó lejtő $\alpha = 70^\circ$, a felső pedig $\beta = 20^\circ$ szöget zár be a vízszintessel. A felső test tömege $M = 2 \text{ kg}$, az alsóé $m = 1 \text{ kg}$, a kötélt és a csiga súlytalan. A M test és a lejtő közti súrlódási együttható $\mu_1 = 0,5$, az alsó test és lejtő között $\mu_2 = 0,1$. Mekkora a testek gyorsulása? (d. $2,166 \text{ m/s}^2$)

23. Egy $h = 20 \text{ m}$ mélységű aknából $M = 1 \text{ kg}$ tömegű testet húzunk fel $\lambda = 0,2 \text{ kg/m}$ vonalsűrűségű drótkötéllal. Mennyi munkát kell végeznünk? Mekkora a hatásfok? Hogyan függ a drótkötél felhúzására fordítandó munka a drótkötél hosszától? (600J , $33,3\%$, négyzetesen)

24. Egy $M=20\text{kg}$ tömegű ládát leteszünk a padlóra, ráhelyezünk egy $m=5\text{kg}$ tömegű dobozt. A két testet egy nyújthatatlan, de könnyű kötéllal összekötjük egy falhoz rögzített könnyű csigán keresztül. Ezután $F=220\text{N}$ erővel elkezdjük a ládát húzni vízszintesen. A doboz és a láda között a súrlódási együttható $\mu_1 = 0,2$, a láda és a padló között pedig $\mu_2 = 0,4$. Mekkora a láda gyorsulása? (d. 4 m/s^2)

25. Egy vízszintesen rögzített b kiterjedésű súrlódásmentes lejtő milyen α szöget zárjon be a vízszintessel ahhoz, hogy a lehető leghamarabb csússzon le róla egy test. (45°)

26. Elhanyagolható tömegű csigán átvezetett kötélt egyik végén $m=5\text{kg}$ tömegű test függ, a másik vége egy vízszintes síkon mozgó $M=20\text{kg}$ tömegű testhez kapcsolódik. Mekkora a rendszer gyorsulása és mekkora a kötelerő, ha elhanyagoljuk a súrlódást, ill. ha $\mu = 0,1$? (2m/s^2 és 40N , ill. $1,2\text{m/s}^2$ és 44N)

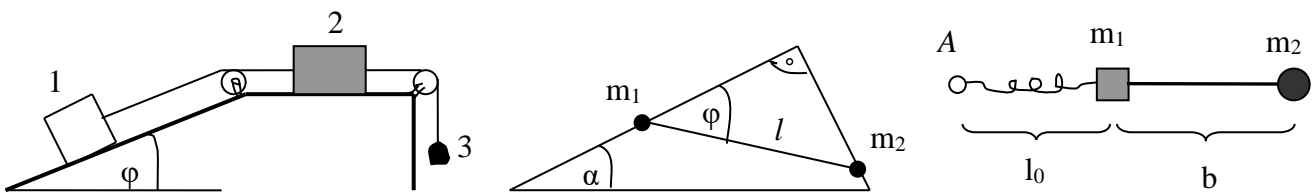
27. Az ábrán a lejtő szöge $\alpha=20^\circ$, a kötélt a vízszintessel $\beta=50^\circ$ szöget zár be, $m=1\text{kg}$. A kötelek és a csigák súlytalanok, a csiga rögzített vízszintes tengely körül szabadon foroghat. Mekkora M , ha a rendszer egyensúlyban van, és a súrlódástól eltekintünk, ill. ha a súrlódási együttható $\mu=0,1$? (d.)

28. Egy $G=50\text{N}$ súlyú testet a padlóra helyezünk, és a vízszintessel α szöget bezáró rögzített $F=25\text{N}$ nagyságú erővel húzni kezdjük. Mekkora α esetén maximális a test gyorsulása, ha a test és talaj közti súrlódási együttható $\mu=0,2$? ($\mu=\text{tg}\alpha$)

29. Egy $h=3\text{m}$ magas, vízszintesen $b=4\text{m}$ hosszú lejtő tetejéről $v_0=4\text{m/s}$ kezdősebességgel elindítunk lefelé egy testet. A lejtő és a test közötti súrlódási együttható $\mu_1=0,25$, a lejtő utáni vízszintes talaj és a test között $\mu_2=0,28$. Mekkora utat tesz meg a test a megállásig, miután elhagyta a lejtőt? (10m)

30. Az ábrán látható elrendezésben a lejtő szöge $\varphi=30^\circ$, a (pontoszerűnek tekinthető) testek tömege sorrendben $m_1=4\text{kg}$, $m_2=5\text{kg}$, $m_3=1\text{kg}$, mindkét csiga könnyű és szabadon foroghat. A súrlódási együttható mindenütt 0. Mekkora lesz a testek gyorsulása a lejtőhöz képest? (1m/s^2)

31*. Az ábrán látható, merev drótból készült vezetőkeret függőleges síkban áll, felül lévő szöge derékszög, $\alpha=30^\circ$. A két befogóra m_1 és m_2 tömegű golyókat húzunk, melyeket egy l hosszúságú kötélt köt össze. Keressük meg az egyensúlyi helyzetet ($\varphi=?$) ($\text{tg}\varphi = \sqrt{3}m_2 / m_1$)

32. Egy $m_1=0,2\text{kg}$ és egy $m_2=0,3\text{kg}$ tömegű pontoszerű testet $b=0,5\text{m}$ hosszú könnyű nyújthatatlan zsinórral összekötünk, majd az m_1 testre egy $D=9\text{N/m}$ rugóállandójú, feszítetlen állapotban $l_0=0,2\text{m}$ hosszú rugót erősítünk. A rugó A végénél fogva az így keletkezett test-rendszert megpörgetjük. Mennyi a rugó megnyúlása, ha a rendszer egyenletesen forog ($\omega=3/\text{s}$), és a gravitációtól eltekintünk? (0,5m)

33. Egy bakelit-lemezjátszó korongjára a középponttól 10cm távolságra kis testet helyezünk. Mekkora a tapadási súrlódási együttható, ha a test $\omega=5\cdot 1/\text{s}$ szögsebességnél csúszik meg? (d, 0,25)

34. Kúpinga $l=0,3\text{m}$ hosszú (könnyű) fonala $\alpha=30^\circ$ -os konstans szöget zár be a függőlegessel. Mekkora a periódusidő? (1,01s)

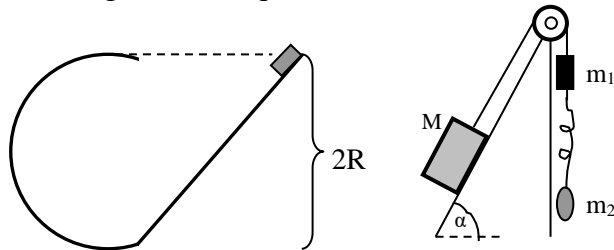
35. Egy test egyenletes körmozgást végez. Mozgási energiája $E=44\text{J}$, impulzusa 44kgm/s , impulzus-momentuma $22\text{kgm}^2/\text{s}$. Mekkora a rá ható erők eredője? (176 N)

36. Az úttesten lévő bukkanó egy 40m sugarú függőleges síkú, felülről nézve domború körívvel közelíthető. Az úttesten egy egytonnás autó halad 54 km/h sebességgel.

- Mekkora erővel nyomja a bukkanó tetején az utat?
- Mekkora sebességnél lenne ez az erő nulla („ugratás”)
- Mi lenne a válasz homorú körív esetében? (d.)

37. 1 m sugarú rögzített gömb sima felületéről $v_0=2\text{m/s}$ sebességgel elindítunk egy tömegpontot. Hol és mekkora sebességgel hagyja el a test a gömb felületét? (d. a középponttól 0,8 m magasságra)

38. Egy $R=30\text{cm}$ sugarú függőleges körpályára egy $2R$ magasságú lejtőről engedünk rácsúzni egy kis testet. A súrlódás elhanyagolható. Milyen magasan válik el a test a pályától és mekkora a sebesség az elválás pillanatában? (50 cm, 1,41 m/s)

39. Az ábrán látható testek tömege $M=5\text{kg}$, $m_1=2\text{kg}$, $m_2=3\text{kg}$, a rugó, a csiga és a kötelek tömege, valamint a súrlódás elhanyagolható. Tudjuk, hogy mindhárom testnek ugyanakkora $a=0,5\text{m/s}^2$ a gyorsulása. Mekkora a lejtő α szöge és mennyi a rugó megnyúlása, ha a rugóállandó $D=20\text{N/cm}$? ($64,2^\circ$, 1,925cm)

40. Egy rögzített, $100\mu\text{C}$ töltésű test körül egy 1kg tömegű, $-60\mu\text{C}$ töltésű test kering 1 km távolságra. Mekkora a keringési idő? (A gravitációs erőt elhanyagolva: kb. 7,5h)

41. a) Körpályán keringő geostacionárius műhold az egyenlítő mindig ugyanazon pontja fölött van. Mekkora sugarú pályán és mekkora sebességgel kering? (A Föld sugara 6370 km .) ($4,2 \cdot 10^4 \text{ km}$, $3,079 \text{ km/s}$)

b) Mekkora annak a testnek a sebessége, amely a Föld körül, a felszín közvetlen közelében kering? (I. kozmikus sebesség: 7905 m/s , **d.**)

c) Legalább mekkora sebességgel induljon egy test a Földről, hogy végleg kikerüljön annak gravitációs erőteréből? (II. kozmikus vagy szökési sebesség: $11,2 \text{ km/s}$, **d.**)

42. Az Egyenlítő mentén épült vasútvonalon két mozdony halad ellenkező irányban, egyaránt 72 km/h pályasebességgel. Mindkét mozdony tömege 25 t . A Föld forgása következtében a két mozdony nem egyforma erővel nyomja a síneket (Eötvös-hatás). Melyik fejt ki nagyobb nyomóerőt, és mekkora a két nyomóerő különbsége? (a nyugatra haladó, 145 N)

43. Egy $m = 10 \text{ kg}$ tömegű béka ugráskor maximálisan $W = 0,4 \text{ J}$ munkát képes kifejtetni.

a) Maximum milyen magasra tud ugrani? (40 cm)

b) Milyen magasra ugorhat akkor, ha a szintén m tömegű testvére hátára veszi őt, majd W munkát végezve felugrik, és pályájuk legmagasabb pontján a felső béka W munkát végezve lefelé ellöki magától testvérét?

44. Egy négyzet 3 csúcsába egy-egy darab 10 Ft -ost, a negyedikbe 5 db 10 Ft -ost teszünk. Hol van az érmék tömegközéppontja?

45. Egy alapállapotban $0,5 \text{ m}$ hosszúságú, $D = 100 \text{ N/m}$ rugóállandójú rugó egyik végét a plafonra erősítjük, a másik végére $M = 0,5 \text{ kg}$ tömegű (pontoszerű) testet akasztunk. Ezután addig húzzuk a testet, amíg a rugó hossza eléri a $0,7 \text{ m}$ -t. Mekkora és milyen irányú lesz a test gyorsulása abban a pillanatban, amikor elengedjük és mekkora lesz a sebessége $x = 10 \text{ cm}$ út megtétele után? (30 m/s^2 , 2 m/s)

46. Egy D_1 és egy D_2 rugóállandójú rugót sorosan, majd párhuzamosan kapcsolunk. Mennyi lesz a rugóállandó a két esetben?

47.* Tegyük fel, hogy egy rúgóra nem a szokásos $F = -Dx$ erőtvény, hanem módosított $F = -D_1x - D_2x^3$ változata teljesül. Ha a rugót 10 cm -re kihúzzuk, maximálisan 900 N erőt kell

kifejtünk és 35 J munkát kell végeznünk. Mekkora D_1 és D_2 ? (**d.** 5000 N/m és 400000 N/m^3)

48. 50 g tömegű test $0,16 \text{ s}$ periódusidővel $3,2 \text{ cm}$ amplitúdójú harmonikus rezgést végez. Mekkora a testre ható erő teljesítménye az egyensúlyi helyzeten való áthaladás után $0,06 \text{ s}$ -mal? ($1,55 \text{ W}$)

49. Az xy síkban mozgó m tömegű pont koordinátái a következőképpen függenek az időtől: $x(t) = a \cos \omega t$, $y(t) = b \sin \omega t$, (a , b és ω pozitív állandó). Milyen pályán mozog a pont? Számítsuk ki a pontra ható erő munkáját a $(0, \pi/4\omega)$ időközben. (**d.**)

50. Egy fél méter magas, $\rho = 3 \text{ g/cm}^3$ sűrűségű, 2 kg tömegű téglatestet $D = 120 \text{ N/m}$ rugóállandójú rugóra akasztunk és alá vízzel telt edényt teszünk úgy, hogy ha a rugó feszítetlen lenne, a test alja pont érintené a víz felszínét. Mennyi lesz a rugó megnyúlása egyensúlyi helyzetben? (15 cm)

51.* Henger alakú, $0,4 \text{ cm}$ átmérőjű cső alsó végében nehezék van. Ezt az eszközt areométerként (úszó sűrűségmérőként) alkalmazzuk. Az areométer tömege $0,2 \text{ kg}$, a folyadék sűrűsége $0,8 \text{ g/cm}^3$.

Mekkora periódusidővel fog a mérőeszköz rezegni, ha függőleges lökést kap? (kb. $8,9 \text{ s}$)

52. Nyugalomban levő 100 kg tömegű csónak A végén 60 kg tömegű ember áll. Mennyit mozdul a csónak, ha az ember átsétál a csónak B végébe? ($AB = l$, a víz ellenállását hanyagoljuk el.) ($3/8$)

53.* Egy testet h magasságból leejtünk. A testre a nehézségi erőn kívül a test sebességével arányos fékezőerő is hat. Hogyan változik a test sebessége az időben? (**d.**)

54.* Egy puskagolyót nagy v_0 sebességgel kilőnek. Hogyan változik a sebessége, ha a közegellenállás a sebesség négyzetével arányos és minden más erőről eltekintünk. (**d.**)

55. Legalább mekkora munkát kell végezni egy $m = 2 \text{ kg}$ tömegű kis test elhúzásához $x_0 = 0$ -tól $x_1 = 0,5 \text{ m}$ -ig, ha a súrlódási együttható $\mu = \mu_0 (1 + 2x)$ módon függ x -től, ahol $\mu_0 = 0,1$ konstans. (**d.** $1,5 \text{ J}$)

56.* Álló vízben 6 m/s kezdősebességgel indított, majd magára hagyott csónak sebessége 69 s alatt 3 m/s -ra csökken. A víz ellenálló ereje a test sebességével arányos. Hogyan változik a csónak által befutott út az idő függvényében? (**d.**)

57. 1 m hosszú fonálon 2 kg tömegű homokzsák lóg. Vízszintesen belelövünk egy 10 g tömegű puskagolyót, amely benne marad a homokzsákban és a zsák (a golyóval együtt) 45° -os szöggel lendül ki. Mekkora volt a golyó sebessége? ($486,5 \text{ m/s}$)

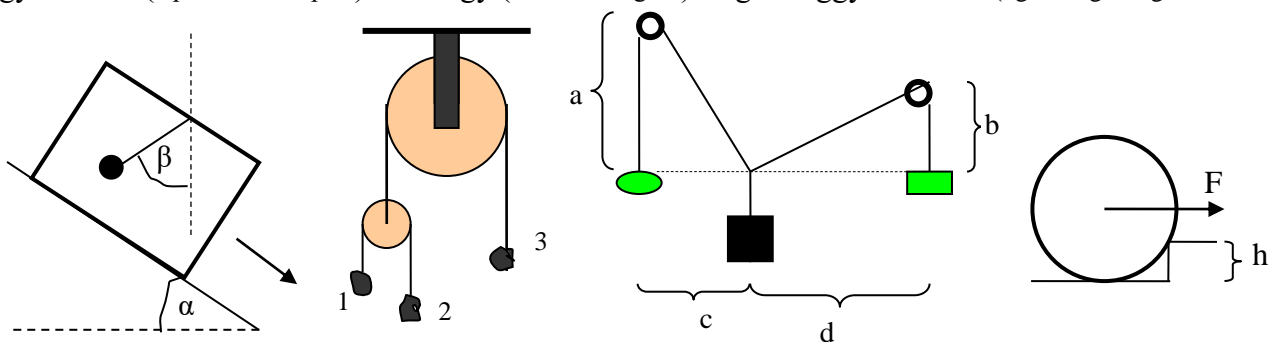
58. Két test együttes tömege 12 kg. A testek egymás felé mozognak 6 m/s, illetve 4 m/s sebességgel, és rugalmatlan centrális egyenes ütközés után 0,25 m/s sebességgel haladnak tovább a második test eredeti sebességének irányában. Mekkora az egyes testek tömege, és hány százalékkal csökken a rendszer kinetikus energiája? (4,5 és 7,5 kg, 99,7%-kal)

59*. Egy tömegpont egyenes vonalú mozgást végez, miközben a rá ható erők eredőjének teljesítménye állandó, P_0 . Hogyan változik a tömegpont kiindulási helyétől való távolsága, sebessége és gyorsulása az időben, ha $x_0 = 0$, $v_0 = 0$? (d.)

60. Egy 30° hajlásszögű, 4 kg tömegű lejtő vízszintes síkon mozoghat. A lejtőre 1 kg tömegű testet helyezünk, súrlódás nincs. Mekkora lesz a test és a lejtő gyorsulása? (5,88 és $1,02 \text{ m/s}^2$)

61. Egy üres doboz tetejére könnyű fonállal kis testet kötünk, majd a dobozt egy $\alpha=30^\circ$ szögű lejtőre tesszük, ahol a doboz (és vele a kis test) a gyorsulással gyorsulni kezd. Milyen szöget zár be a fonál a függőlegessel, ha a) a lejtő súrlódásmentes, b) a súrlódási együttható $\mu=0,2$? (30° és $18,7^\circ$)

62. Az ábrán látható elrendezésben a csigák és a kötelek súlytalanok, a csigák vízszintes tengelyük körül szabadon foroghatnak. A testek tömegei $m_1=1\text{kg}$, $m_2=2\text{kg}$, $m_3=3\text{kg}$. Mekkora az egyes testek gyorsulása (a plafonhoz képest) és a nagy ($R=20\text{cm}$ sugarú) csiga szöggyorsulása? ($7g/17$, $5g/17$, $g/17$, $2,94 \text{ 1/s}^2$)

63. Mekkora a két szélső (zöld színnek jelölt) test tömege, ha a rendszer egyensúlyban van és a középső (feketével jelölt) test tömege $M=25\text{kg}$, valamint $a=d=4\text{m}$, $b=c=3\text{m}$? A kötélt súlytalan, a csigák rögzített vízszintes tengely körül szabadon foroghatnak. (20 és 15 kg)

64. M tömegű, r sugarú hengert vízszintes erővel akarunk felhúzni egy h magasságú lépcsőfokra. Mekkora erőre van szükség? ($mg \cdot \sqrt{h \cdot (2R-h)} / (R-h)$)

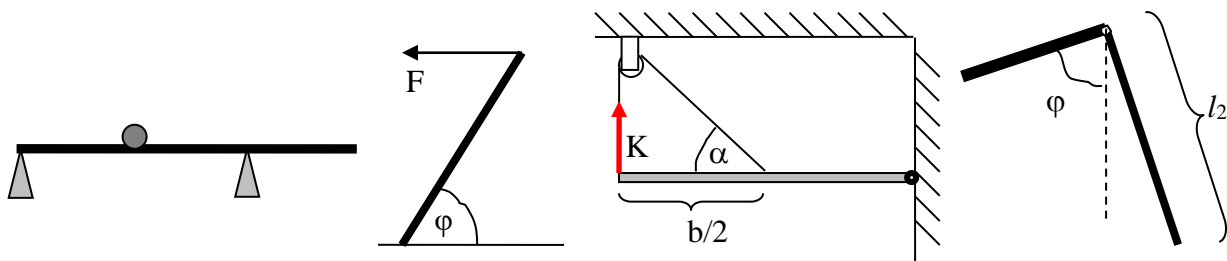
65*. Számoljuk ki egy l hosszúságú rúd és egy R sugarú, m tömegű henger tehetetlenségi nyomatékát a rúdra, ill. a henger alaplapjára merőleges tengelyre vonatkozólag. ($ml^2 / 12$ és $mR^2 / 2$)

66. Egy $m_r = 20\text{kg}$ tömegű, 6méter hosszú homogén rúd két helyen van alátámasztva, a bal szélén és a jobb szélétől 2 m távolságra. A két alátámasztás közé félútra egy $m_t = 10\text{kg}$ tömegű kis testet teszünk. Mekkora a tartóerő a két alátámasztási pontban egyensúly esetén? (100 és 200 N)

67. Egy homogén, $m=1,4 \text{ kg}$ tömegű pálcát F nagyságú, vízszintes irányú, a pálca felső végére ható erővel tartunk egyensúlyban. A pálca vízszintessel bezárt szöge $\varphi=60^\circ$, és a pálca alsó vége nincs rögzítve a talajhoz, mégsem csúszik meg.

a) Mekkora az F erő? (4,04N)

b) Legalább mekkora a pálca és a talaj közti tapadási súrlódási együttható? (0,289)

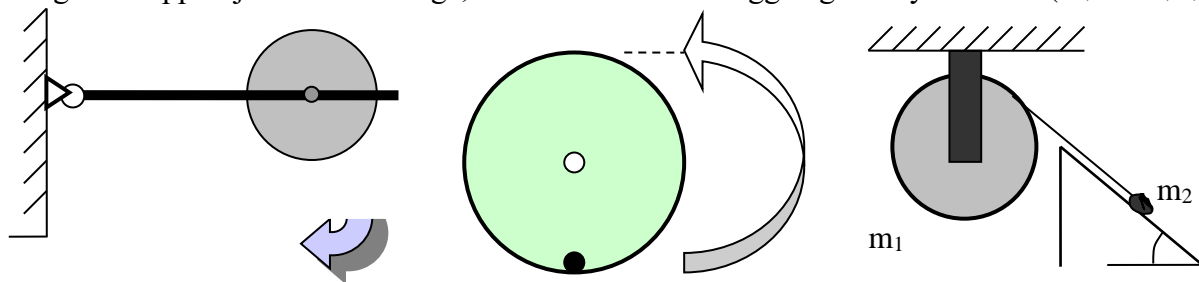

68. Egy $b=6\text{m}$ hosszú, $m=25 \text{ kg}$ tömegű homogén rúd jobb oldalán rögzített tengely körül foroghat. Egy könnyű, csigán átvett zsinórt a rúd bal végéhez és a rúd közepéhez erősítünk. Utóbbi helyen a zsinór $\alpha=30^\circ$ szöget zár be a rúddal. Mekkora a K kötélterő egyensúlyi helyzetben? (100N)

69. Egy l_1 és egy l_2 hosszúságú, A_1 és A_2 kereszt-metszetű, ρ_1 és ρ_2 sűrűségű homogén vas- és ólomrudat a végüknél összehegesztünk úgy, hogy derékszöveget zárnak be, majd az összehegesztési

pontnál vízszintes tengelyre akasztjuk őket, amely körül szabadon foroghatnak. Milyen φ szögnél lesz egyensúlyban a rendszer? Változik-e ez a szög, ha vízbe merítjük a rudakat? ($\tan \varphi = l_2^2 A_2 \rho_2 / l_1^2 A_1 \rho_1$)

70. Egy $b=40\text{cm}$ hosszú, $m_1=3\text{kg}$ tömegű rúdra egy $R=8\text{cm}$ sugarú, $m_2=6\text{kg}$ tömegű homogén hengert erősítünk úgy, hogy a henger középpontja a rúd jobb végétől 10 cm -re legyen. A forgástengely a rúd bal végén van. Mekkora lesz a szöggyorsulás, ha magára hagyjuk a rendszert? Mekkora lesz a henger középpontjának a sebessége, mikor a rúd eléri a függőleges helyzetet? ($33,37\text{ 1/s}^2, 2,45\text{m/s}$)

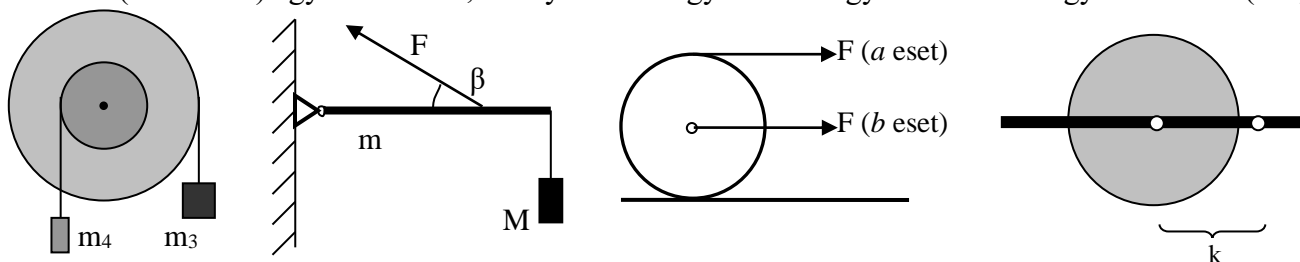

71. Egy $m_1=8\text{kg}$ tömegű, $R=2\text{m}$ sugarú homogén henger a középpontján átmenő vízszintes tengely körül szabadon foroghat. A henger szélére $m_2=1\text{kg}$ tömegű pontszerű testet erősítettünk (az ábrán fekete pötty). Mekkora szögsebességgel kell megrendíteni a hengert, hogy éppen egy fél fordulatot tegyen meg, a nyílnak megfelelően? (2 1/s)

72. $M=4\text{kg}$ tömegű $R=50\text{cm}$ sugarú homogén hengerre (amely a tömegközéppontján átmenő vízszintes tengely körül foroghat, de haladó mozgást nem végez) könnyű fonál van rátekerve, a fonál végére $m=2\text{kg}$ tömegű test van erősítve, amely egy $\varphi=45^\circ$ -os meredekségű, súrlódásmentes lejtőre van helyezve. Mekkora a m test gyorsulása és $x=10\text{ cm}$ út megtétele után mennyi lesz a m test sebessége, ha álló helyzetből indul? (**d.** $3,535\text{m/s}^2, 0,8409\text{m/s}$)

73. Egy $d_1=1\text{m}$ átmérőjű, $m_1=16\text{kg}$ tömegű homogén hengerre egy $r_2=20\text{cm}$ sugarú, $m_2=15\text{kg}$ tömegű homogén hengert erősítünk. Az így elkészített test rögzített vízszintes tengely körül szabadon foroghat. A nagyobb hengerre $m_3=6\text{kg}$, a kisebbre $m_4=5\text{kg}$ tömegű testet akasztunk. Mekkora az m_3 test gyorsulása és a henger szöggyorsulása? ($2,5\text{ m/s}^2, 5\text{ 1/s}^2$)

74. Egy $m=1\text{ kg}$ tömegű, 30cm hosszú homogén rúd bal oldalán rögzített helyű csukló körül foroghat. A rúd végére $M=2\text{ kg}$ tömegű test van akasztva. A rúd $2/3$ -ánál mekkora F erővel kell hatnunk, hogy egyensúlyban legyen a rúd, ha az erő rúddal bezárt szöge $\beta=30^\circ$? (75N) Mekkora F erő szükséges, ha a $\rho_M=4000\text{kg/m}^3$ sűrűségű M testet vízbe merítjük? (60N) Mekkora ez az erő, ha az egész elrendezés (víz nélkül) egy liftben van, amelyik lefelé egyenletesen gyorsul $a=2\text{m/s}^2$ gyorsulással? (60N)

75. Egy hengert a talajra helyezünk, majd vízszintes F erővel húzzuk a tetejénél (a eset) ill. a középpontjánál (b eset). Adott μ esetén legfeljebb mekkora lehet F , hogy tiszta gördülés jöhhessen létre (azaz a henger ne csússzon meg a talajon)? (**d**)

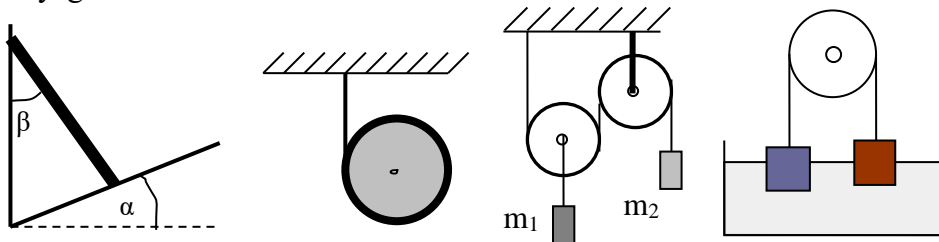
76. Egy $M=3\text{kg}$ tömegű $R=20\text{cm}$ sugarú homogén hengert egy $m=2\text{kg}$ tömegű, $l=60\text{cm}$ hosszú homogén rúd közepére erősítjük. A szimmetriatengelyétől milyen k távolságra kell lennie ahhoz a forgástengelynek, hogy a tehetetlenségi nyomaték pontosan $0,2\text{ kg}\cdot\text{m}^2$ -tel legyen több, mint ha a szimmetriatengelynél lenne a forgás-tengely? (20 cm)

77. Egy α hajlásszögű lejtőre homogén hengert teszünk. Legalább mekkora legyen a tapadási súrlódási együttható, hogy tiszta gördülés jöhhessen létre? ($1/3 \cdot \tan \alpha$)

78. Egy m tömegű homogén rúd egyik végét falnak támasztjuk, a másik végét egy súrlódásmentes lejtőre helyezük. Keresendő a lejtő α szöge és a rúd fallal bezárt β szöge között egyensúly esetén fennálló egyszerű összefüggés (**d**, $k \cdot \tan \alpha = \tan \beta$, $k=?$).

79. $R = 10\text{cm}$ sugarú homogén hengerre könnyű, nyújthatatlan fonalat rátekerünk, a fonál másik végét a mennyezethez erősítjük. Mekkora lesz a henger tömegközéppontjának (függőleges) gyorsulása, ha a fonál a hengeren nem csúszik meg? $(2g/3)$

80. Mekkora m_2 , ha $m_1=60\text{kg}$, a rendszer egyensúlyban van és a mozgó és az állócsiga tömege elhanyagolható? (30kg)

81. Csigán könnyű fonalat vetünk át, amelynek végeire egy-egy $a = 10\text{ cm}$ oldalélű homogén, kocka alakú testet erősítünk. A nehezebb test sűrűsége 1,2-szer, a könnyebbé 0,8-szer akkora, mint a vízé. Mennyire merül bele a vízbe a nehezebb test, ha a fonál pont olyan hosszú, hogy ha a nehezebb test épp teljesen belemerülne, akkor a könnyebb test alja éppen a víz felszínénél lenne. (7 cm)

82. Egy 30cm oldalú, $0,9\text{g/cm}^3$ sűrűségű kockát vízre (1g/cm^3) teszünk, de előtte a vízre azzal nem keveredő olajat öntünk ($0,7\text{g/cm}^3$). Milyen vastag az olajréteg, ha pont ellepi a kockát? (10cm)

83. Egy téglatest alakú fadarab méretei: $50\text{cm} \times 40\text{cm} \times 10\text{cm}$, sűrűsége 600kg/m^3 . Milyen mélyre fog a (vízen a legnagyobb lapjával úszó) fadarab a vízbe merülni, ha egy 4kg -os testet teszünk rá? (8cm)

84. U alakú üvegcső bal oldali vége zárt, a másik nyitott. A csőben alul $13,6\text{ g/cm}^3$ sűrűségű higany, a jobb szárban előlött 50 cm magas vízoszlop van. A légköri nyomás 1 bar , a bal szárban a Hg fölött a levegő nyomása $0,9\text{ bar}$. Mekkora a magasságkülönbség a két higany szint között? (11 cm)

85. Egyik végén beforrasztott cső a légkörtől h hosszúságú higanyfonállal elválasztott levegőt tartalmaz. Ha a csövet függőlegesen tartjuk, az elzárt légoszlop hossza L_1 , illetve L_2 aszerint, hogy a beforrasztott vagy a nyitott vége néz fölfelé. A higany sűrűsége ρ . Számítsuk ki a légköri nyomást.

$$(Eredmény: p_0 = \rho gh(L_1 + L_2) / (L_1 - L_2))$$

86. Egy a oldalú négyzet alapú hasáb alakú edénybe vizet töltünk. Milyen magasan álljon a víz, hogy az egyes oldalfalakra ható hidrosztatikai erő megegyezzen a víz súlyával? $(h=2a)$

87. Legalább mekkora munkavégzés szükséges ahhoz, hogy egy 2 mm sugarú higanycsepp két egyforma méretű csepre szakítsunk? A higany felületi feszültsége $0,49\text{ J/m}^2$. $(6,4 \cdot 10^{-6}\text{J})$

88. Fürdőnk elkészítéséhez $80\text{ }^\circ\text{C}$ -os és $10\text{ }^\circ\text{C}$ -os vizet használunk fel. Hány liter meleg, illetve hideg vizet kell a kádba eresztünk, hogy 140 l , $40\text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékletű fürdővizet kapjunk? (A hővesztésegtől és a víz hőtágulásától tekintünk el.) $(60\text{ és }80\text{ liter})$

89. Egy lezárt, 200 l -es gázpalackban $5 \cdot 10^5\text{ Pa}$ nyomású, $27\text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékletű ideális gáz van. Mennyi lesz a (megmaradt) gáz nyomása, ha 16 mólnyi gázt kiengedjük egy szelepen, és ez alatt a bent maradó gáz hőmérséklete állandó? $(kb. 3 \cdot 10^5\text{ Pa})$

90. Egy lezárt, 100 l -es gázpalackban $4 \cdot 10^5\text{ Pa}$ nyomású, $7\text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékletű hélium van. Mennyi lesz a gáz nyomása, ha $70\text{ }^\circ\text{C}$ -kal megnöveljük a hőmérsékletét? Mennyi hő kellett ehhez? **(d. 15 kJ)**

91. Ideális gáz kezdetben $V_1 = 0,16\text{ m}^3$ térfogatú, $p_1 = 5 \cdot 10^5$ nyomású és $T_1 = 400\text{ K}$ hőmérsékletű. A gázt lehűtjük $T_2 = 300\text{ K}$ -re, eközben nyomása $p_2 = 4 \cdot 10^5\text{ Pa}$ -ra változik. Mekkora V_2 ? $(0,15\text{ m}^3)$

92. Egy buborék térfogata megháromszorozódik, amíg a tó aljáról a tetejére emelkedik, miközben hőmérséklete állandó. Milyen mély a tó? (20m)

93. 5 mol , kezdetben 2 liter térfogatú nitrogénnel három szakaszból álló körfolyamatot végeztetünk. Először állandó hőmérsékleten összenyomjuk az eredeti térfogatának a felé-re, majd a gáz állandó nyomáson eredeti térfogatára tágul, miközben hőmérséklete $T = 300\text{ K}$ -re emelkedik. Ezután a gáz állandó térfogat mellett lehűl a kezdeti hőmérsékletre. Mekkora ez a kezdeti hőmérséklet? (150K)
Rajzoljuk fel a körfolyamatot a pV , a pT és a VT síkon. Mennyivel változik a folyamatban a gáz belső energiája és entrópiája, mekkora munkát végzett, mennyi hőt adott le a gáz az egyes szakaszokon?

94. Ideális gáz állandó nyomáson tágulva 200 J munkát végez. Mennyi hőt vesz fel eközben, ha adiabatikus kitevője $\kappa=1,4$? **(d. 700J)**

95. Hengeres edénybe 100 kPa nyomású, 300 K hőmérsékletű levegő van bezárva. A henger alapterülete 100 cm^2 , a gáz térfogata 1 liter , a légköri nyomás is 100 kPa . A súrlódás nélkül mozgatható

dugattyúhoz 5 kN / m direkciós erejű rugó kapcsolódik. Mekkora lesz az elzárt levegő nyomása, ha hőmérsékletét 600 K -re növeljük? (128kPa)

96. Ideális gáznak tekinthető CO_2 -vel három szakaszból álló körfolyamatot végeztetünk. Először i) adiabatikusan összenyomjuk abba az állapotba, ahol $p_2 = 2 \cdot 10^5 \text{ Pa}$, $V_2 = 0,6 \text{ m}^3$, $T_2 = 400 \text{ K}$. Majd ii) a gáz állandó hőmérsékleten eredeti V_1 térfogatára tágul, miközben nyomása $p_3 = 1,5 \cdot 10^5 \text{ Pa}$ -ra csökken. Végül iii) a gáz állandó térfogat mellett lehűl a kezdeti hőmérsékletre. Mekkora a kezdeti V_1 térfogat és T_1 hőmérséklet? Mekkora munkát végzett és mennyi hőt adott le a gáz a ii) és a iii) szakaszban? Mennyi az entrópia-változás az izoterm szakaszban? ($0,8 \text{ m}^3$, $356,5 \text{ K}$, $W_{ii}^* = 34,5 \text{ kJ} = Q_{ii}$, $W_{iii}^* = 0$, $Q_{iii}^* = 32,6 \text{ kJ}$, $86,3 \text{ J/K}$)

97. 1 m magas, 1 dm^2 keresztmetszetű, zárt hengeres tartályban $m = 2 \text{ kg}$ -os, vékony dugattyú szabadon mozoghat. A dugattyú egyik oldalán hélium, a másik oldalán földgáz van. Ha úgy fordítjuk a hengert, hogy a forgástengelye függőleges és a hélium van felül, akkor a dugattyú pont középen van. Ha viszont 180° -kal megfordítjuk a hengert úgy, hogy a hélium alulra kerüljön, akkor a dugattyú $x = 10 \text{ cm}$ -t süllyed, ha a hőmérséklet állandó, $T = 300 \text{ K}$. Mekkora volt kezdetben a He nyomása? (8800 Pa)

98. Hőszigetelt, 1 dm^2 alapterületű hengerben lévő levegőt felülről könnyű dugattyú határol. Mekkora súlyt kell a dugattyúra tenni, hogy a felére csökkenjen a térfogat? Mekkora T_2 , ha $T_1 = 300 \text{ K}$ (1640N, 395,8K)

99. Egy molekulanyaláb $5,4 \cdot 10^{-26} \text{ kg}$ tömegű részecskékből áll, ezek 460 m/s sebességgel azonos irányban röpködnek. A nyaláb a sebességére merőleges falba ütközik. Mekkora nyomás terheli a falat, ha az ütközés rugalmas, és a molekulák sűrűsége $1,5 \cdot 10^{14} / \text{cm}^3$? (d. 3,43 Pa)

100. Rajzoljunk fel a T-S diagramon néhány izochor és izobár állapotváltozáshoz tartozó görbét.